

Jadwiga Chruścińska

Antoni Trepieński (1 V 1908 - 17 V 1972)

Biuletyn Polonistyczny 16/47, 89-91

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tom Adama Mickiewicza. Był nauczycielem gimnazjalnym, pracownikiem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, członkiem zespołu redakcyjnego Słownika Języka Polskiego. W 1957 r. podjął pracę w Katedrze Literatury Polskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Oprócz wielu prac z zakresu teorii literatury, artykułów i recenzji, drukowanych w czasopismach i wydawnictwach zbiorowych, ogłosił m.in. tomy: "Podstawy wersyfikacji polskiej. Nauka o wierszu polskim" (Warszawa 1947), "Z zagadnień wersyfikacji polskiej" (Warszawa 1956), "Zarys deklamatoryki" (Warszawa 1958), "Słowo i obraz" (Poznań 1967).

Stanisława Furmanika poznałem w 1957 r. Prowadził zajęcia konwersatoryjne z literatury polskiej XX wieku, kierował także grupą seminaryjną, która zajmowała się zagadnieniami poetyki historycznej. Jako pedagog był zdecydowanym przeciwnikiem wiedzy encyklopedycznej: koncentrował się wokół kilku problemów wybranych - uczył lektury wielokrotnej, zwolnionej, dokładnej, prowadzącej nie tyle ku bezbrzeżnym obszarom "wpływów i zależności", ile w głąb utworu, w najgłębsze struktury znaczeń i walorów estetycznych. Dopóki praca magisterska seminarzysty nie była ukończona, docent doktor Stanisław Furmanik wymagał ustawicznych korekt i przeróbek, uzupełnień i ulepszeń; z chwilą zaś, gdy seminarzysta stawał przed komisją egzaminacyjną, jego opiekun naukowy wykazywał absolutną solidarność z młodym magistrantem - bronił cudzej koncepcji, ratował w sytuacjach niepotwierdzonych, pomagał w rozwikłaniu pytań "podchwytliwych". Jak gdyby przedmiotem oceny był jego własny tekst.

Doc. dr hab. Edward Balcerzan

ANTONI TREPIŃSKI

(I V 1908—17 V 1972)

W dniu 17 maja 1972 r. zmarł w Warszawie Antoni Trepiniski, dziennikarz, bibliofil i badacz literatury. W tych właśnie dziedzinach życia kulturalno-naukowego trwale zaznaczał swoją obecność, kwitowana nie tylko licznymi artykułami publicysty-

czynnymi i pracami naukowymi, ale również podejmowanymi inicjatywami i kontaktami międzyludzkimi.

Urodził się 1 maja 1908 r. w Bad Kreuznach (obecnie NRF), gdzie uczęszczał do niemieckiej szkoły podstawowej. Średnie wykształcenie otrzymał w szkole polskiej w Śremie Wlkp. Zainteresowania literackie ujawniły się u niego stosunkowo wcześnie, bowiem już w 1923 r. wydrukował w miesięczniku harcerskim "Gość" artykuł pt. "Adam Mickiewicz", a w dwa lata później ukazała się drukiem jego pierwsza publikacja "Śrem ongi i dziś".

Wrodzona dociekliwość, pasja badawcza, zainteresowanie zarówno sprawami aktualnymi, jak i przeszłością zbliżyły go do dziennikarstwa. W r. 1926 rozpoczął swą pierwszą pracę w dziennikarstwie - w "Kurierze Poznańskim" - którą kontynuował następnie - m.in. jako redaktor "Wiadomości Śremskich" - w różnych czasopismach wielkopolskich, a od r. 1930 - warszawskich.

W okresie okupacji Antoni Trepieński uczestniczył w życiu konspiracyjnym, prowadząc w latach 1940-1944 nasłuch radiowy i opracowując teksty-komunikaty dla prasy podziemnej. Swą pasję bibliofilską i szperacką oraz niemałą erudycję historycznoliteracką wykorzystał umiejętnie dla opracowania antologii wypowiedzi polskich uczonych, pisarzy i działaczy społecznych, obejmujących okres 500 lat, w sprawie kwestii niemieckiej. Praca ta ukazała się w formie powielanej, w dwóch częściach, w r. 1944 jako odrębne wydawnictwo "Agencji Zachodniej" pt. "Niemcy osądzeni". Poszerzone i uzupełnione wydanie tej pracy opublikowano w r. 1947 pt. "Potępieńcy. Sąd wieków nad Niemcami".

Z okresem okupacji wiąże się też broszura "Trzy tygodnie w Majdanku" (1943), zawierająca wspomnienia i przeżycia autora z obozu koncentracyjnego.

Lata 1940-1944 to jednak nie tylko działalność konspiracyjna Trepieńskiego, ale również kontakt z książkami starymi i rzadkimi. Antoni Trepieński zdobył uznanie jako znakomity organizator antykwariatu "Logos" przy ul. Mazowieckiej, prawdziwy miłośnik i znawca cennych druków, współorganizator wielu ważnych przedsięwzięć społecznych (aukcji bibliofilskich, ratowania księgozbiorów prywatnych, m.in. udział w zabezpieczeniu księgozbioru Jana Michalskiego, kolportaż książek z innych miast).

Po wyzwoleniu Trepiński do r. 1948 mieszkał w Krakowie, pracując początkowo jako kierownik księgarni Spółdzielni Wydawniczej "Czytelnik", a następnie - kierownik redakcji Radiowego Instytutu Wydawniczego przy Polskim Radiu. W r. 1948 powrócił do Warszawy, gdzie pracował w redakcji technicznej początkowo w PIW, a potem PZWS. Od r. 1962 wchodzi w skład redakcji tygodnika "Stolica", w którym - oprócz prac publicystycznych - prowadzi również archiwum i bibliotekę.

Już w okresie krakowskim stał się Trepiński badaczem twórczości Józefa Ignacego Kraszewskiego. Wiele lat - aż do śmierci - poświęcił studiom nad życiem i dziełem tego pisarza. "Odnowiony wizerunek Kraszewskiego" - to pierwsza jego praca poświęcona autorowi "Starej baśni", zapoczątkowująca cały szereg innych. Zainteresowania badacza skupiły się przede wszystkim na próbie ukazania barwności życia Kraszewskiego, wielostronności pracy twórczej, a także roli tego pisarza w społeczeństwie. Ukazał Kraszewskiego jako pierwszego polskiego teoretyka prasy polskiej, a zarazem jednego z najwcześniejszych badaczy prasoznawstwa na świecie, jako propagatora kalendarzy oraz jako poetę, malarza, drukarza, wydawcę, kolekcjonera, działacza społeczno-politycznego. "Romans Kraszewskiego z Wiedenką" (1970) jest rezultatem długoletnich badań nad jednym z epizodów osobistego życia pisarza. Jest to zarazem ostatnia publikacja Trepińskiego w zakresie badań nad Kraszewskim - zamierzona monografia nie została dokończona...

Nie samo jednak tworzywo literackie Kraszewskiego interesowało Trepińskiego: dążył on wciąż usilnie do scalenia pamiętek po pisarzu, do utworzenia muzeum jego imienia w Warszawie. Marzenia te udało się zrealizować tylko częściowo: był głównym inicjatorem powołania do życia Muzeum Kraszewskiego w Romanowie.

Nazwisko Trepińskiego zapisało się także w dziejach księgoznawstwa i ruchu bibliofilskiego. Jako czynny członek Towarzystwa Przyjaciół Książki zainicjował wydawanie "Komunikatów TPK" i jest autorem licznych prac poświęconych bibliofilstwu, sprawom książki i losom księgozbiorów prywatnych.

Mgr Jadwiga Chruścińska